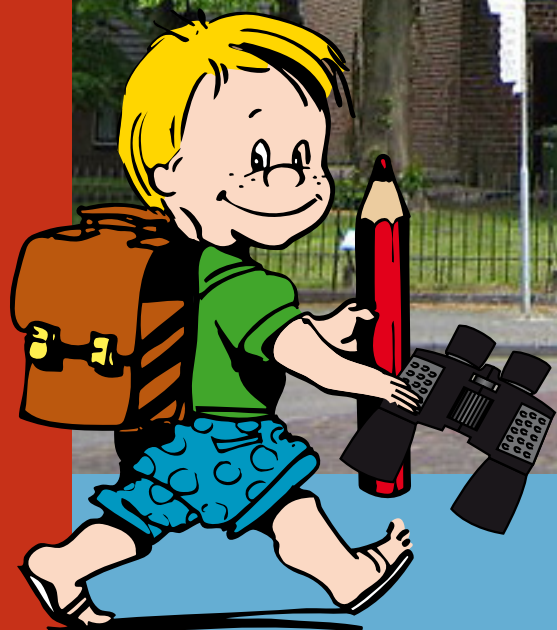

Naar de kerk
Groep 3 en 4

van erfgoed leren

'Erfgoedschatten
van Oldambt

Inhoudsopgave

3	Inleiding
3	Doelen
3	Lesplanning
3	De leskist
4	Introductie Jasper en opa en 'De vondst'
5	Introductieles van het thema 'De kerk'
5	De vragen van Jasper
7	Het bezoek aan de kerk
7	Terug in de klas
7	Overige lessuggesties
	<i>Bijlages</i>
10	Bijlage 1: Het verhaal van opa
11	Bijlage 2: De vragen van Jasper
12/13	Bijlage 3: Foto bij de introductieles
14	Bijlage 4: Verwerkingsblad bezoek aan de kerk

Inleiding

Beste leerkracht,

Voor u ligt het lesmateriaal behorend bij het erfgoedthema 'Naar de kerk', onderdeel van Erfgoed-schatten van Oldambt.

De lessen zijn voor een deel gebaseerd op het digitale lesproject Van Buiten Leren. Dit project laat de kinderen van groep 1 t/m 8 in het basisonderwijs kennismaken met hun directe omgeving en het ont-staan daarvan. Thema's die daarin aan de orde komen zijn het landschap, de polder, het waterbeheer, kerken, boerderijen, vestingen en schansen. Voor groep 3 en 4 staan het jongetje Jasper en zijn opa steeds centraal bij de introductie van de thema's uit Van Buiten Leren.

Bij dit thema 'Naar de kerk' maken de kinderen ook kennis met Jasper en opa. U geeft zelf vorm aan de rol en de inhoud van de figuurtjes Jasper en opa. Wanneer mogelijk maakt u gebruik van handpoppen.

Bij het thema hoort een bezoek aan een kerk in de omgeving.

De lessen dienen vooral als leidraad en ter inspiratie. U bent er natuurlijk vrij in om de lessen op uw eigen manier aan te vullen. Zo kunt u voor een korter project ook een bezoek aan de kerk inleiden met deze [prezipresentatie van de SOGK](#).

We wensen u en uw leerlingen veel plezier met de uitwerking van het thema 'De kerk'.

De kerk van Winschoten is te bezoeken onder leiding van de stadsgidsen (stadsgidsen@gmail.com, alleen dit schooljaar (2021/2022) ovv Naar de Kerk zijn hier geen kosten aan verbonden).

Kerken van de SOGK in de gemeente Oldambt vindt u in:

- [Beerta](#)
- [Nieuw Beerta](#)
- [Fensterwolde](#)
- [Scheemda](#)
- [Nieuw Scheemda](#)
- [Nieuwolda](#)
- [Midwolda](#)

Doelen

- Kennis maken met erfgoed.
- Ontdekken hoe een kerk er van binnen en van buiten uitziet.
- Te weten komen wat de functie is van een kerk en de diverse elementen in een kerk, zoals een doopvont, een orgel, een preekstoel, een bijbel.
- Te weten komen hoe je kunt zien of een kerk oud is of juist modern.
- Uitbreiden van taalvaardigheden, zoals woordenschat, mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid

Tijdpad

- Introductieles 'De vondst': 10 minuten
- Introductie van het thema 'Naar de kerk': 15 à 30 minuten
- De vragen van Jasper: 60 minuten of 2x 30 minuten
- Het bezoek aan de kerk: ongeveer 2 uur, inclusief reistijd
- De verwerkingsles: 30 minuten

Samen met de overige lessuggesties kunt u twee à drie weken aan het project werken.

Introductie van Jasper en opa en 'De vondst'

Wie is Jasper?

Het jongetje Jasper laat de kinderen kennis maken met de kerk. Jasper is een jongetje uit deze tijd en ongeveer even oud als de kinderen. Hij gaat regelmatig logeren bij opa en oma. Op een dag vindt Jasper een bijzondere verrekijker. Telkens als hij er door kijkt ziet hij een afbeelding uit het verleden. Zijn opa vertelt de verhalen erbij en zo ontdekt Jasper steeds meer over hoe het er vroeger uit zag. De lessen over de kerk beginnen met een oude foto en een verhaal van opa. Als de kinderen Jasper en zijn opa nog niet kennen kunt u eerst de les 'De vondst' uitvoeren en vervolgens het thema 'Naar de kerk' introduceren.

Het verhaal

Naar aanleiding van de foto die Jasper heeft gezien, vertelt opa een verhaal. Als Jasper 's avonds in z'n bed ligt schieten hem allerlei vragen te binnen. Samen met opa heeft hij een 'vragenbus' gemaakt. In deze bus stopt hij alle vragen die hij heeft en samen met opa gaat hij een antwoord proberen te vinden op de vragen. U kunt ook een vragenbus (laten) maken en de kinderen uitnodigen hun vragen over het onderwerp hier in te doen. Wat willen zij weten en wat zouden ze willen weten als ze Jasper zouden zijn? Tijdens het project kunt u de vragen proberen te beantwoorden. Mogelijk kunnen de kinderen een aantal antwoorden zelf bedenken. Natuurlijk kunt u ook zelf vragen in de vragenbus stoppen.

De vondst (kennismaken met Jasper)

U geeft aan dat u de kinderen graag iets wilt vertellen over het jongetje Jasper en zijn bijzondere vondst. Vervolgens verwerkt u onderstaande informatie in een verhaal.

De doos staat onder z'n bed. Zou hij er nog eens in kijken? Wat hij heeft gezien was toch wel heel vreemd. Jasper durft niet goed, maar is toch ook wel weer heel nieuwsgierig. Jasper logeert bij opa en oma. Gisteren regende het en verveelde hij zich een beetje, daarom mocht hij op de grote zolder spelen. Dat was altijd spannend. Er lag nog oud speelgoed van zijn vader Jaap, er stonden dozen met kleding en allerlei meubels. Hij bouwde vaak een hut en ging daarin spelen met oude autootjes, een trein en blokken. Deze keer was hij echter op ontdekkingsstocht gegaan en vond hij in een hoekje van de zolder een houten kistje. Jasper had het voorzichtig opengemaakt. De binnenkant van het kistje was bekleed met fluweel. Er zat een verrekijker in. Jasper was met de kijker naar het zolderraampje gelopen, hij wilde door de kijker naar buiten kijken. Toen hij erdoor keek zag hij iets vreemds. Iets heel anders dan datgene wat hij buiten zag. Hij zag een boerderij met een paard en een wagen ervoor..... vreemd. Jasper had nog eens gekeken en nog eens en telkens zag hij iets anders. Wat een rare kijker. Nu lag het kistje met de kijker onder z'n bed. Zou hij nog eens kijken? En zou hij het aan opa durven vertellen? Hij had zonder te vragen de kijker meegenomen naar de slaapkamer. Hij wist best dat hij het wel had moeten vragen. Zou opa boos worden?

Al piekerend viel Jasper in slaap. De volgende morgen moest hij meteen weer aan de doos met de kijker denken. Hij haalde de doos onder zijn bed vandaan en op hetzelfde moment stapte opa zijn slaapkamer binnen. Hé, Jasper ben je al wakker, wat heb je daar nou? Jasper schrok, maar zag dat opa helemaal niet boos keek. Welverdraaid, daar is de oude kijker. Ik dacht dat ik hem kwijt geraakt was, maar jij hebt hem gevonden. Jasper vertelde van de vondst op zolder en dat hij er hele vreemde dingen doorzag. Dat klopt zei opa. Het is een hele bijzondere kijker. Ooit was hij van de opa van mijn opa. De kijker is al erg oud en je kunt ermee terugkijken in de tijd. Als je wilt kunnen we er af en toe eens doorkijken. Misschien kan ik er dan wel meer over vertellen en natuurlijk mag je me er van alles over vragen.

U kunt hier meteen doorgaan met de introductieles van 'De kerk'.

Een andere mogelijkheid is om samen met de kinderen te bedenken hoe Jasper er uit ziet, hoe zijn familie er uit ziet, zijn huis, het huis van opa en oma en de kinderen hierover te laten tekenen en schrijven. Ook kunnen de kinderen bedenken hoe de bijzondere verrekijker op de zolder terechtgekomen is.

Introductieles thema Naar de kerk

Benodigheden:

- Bijlage 1 Het verhaal van opa
- Bijlage 2 De vragen van Jasper (optioneel)
- Vragenbusje met daarin de vragen van Jasper (zelf maken, optioneel)
- Bijlage 3 De foto bij het verhaal van de kijker (Foto 1)

U laat de foto zien op het digitale schoolbord.

Jasper kijkt door de kijker en ziet een foto van een grote deur. Is dit een gewone deur van een gewoon huis? Jasper denkt van niet.

In een klassengesprek kunt u de volgende vragen stellen: Wat zie je op de foto? Waar zou de foto gemaakt kunnen zijn? Is het een oude of een nieuwe foto? Hoe kun je dat zien?

Opa van Jasper vertelt dat dit de toegangsdeur is van een kerk. Vaak zie je wel versieringen rond een deur van de kerk. De deur is erg groot. Ook aan de stenen kun je wel zien dat het geen gewoon huis is. Deze stenen worden kloostermoppen genoemd.

U praat met de kinderen over kerken. Waar staat hier in de buurt een kerk? Is dat een oude of een nieuwe kerk? Ben je er wel eens geweest? Wat doe je in een kerk? Wat staat er allemaal in een kerk?

Opa vertelt

Opa vertelt deze keer allerlei 'Wist je datjes' over kerken. U gebruikt hiervoor bijlage 1.

De vragen van Jasper

Als Jasper het verhaal van opa heeft gehoord schieten hem allerlei vragen te binnen. Zie de introductie van Jasper en opa.

- Kon je vroeger ook in een kerk wonen?
- Hoe kwamen de mensen aan stenen om een kerk te bouwen?
- Hoe lang doe je er eigenlijk over om een kerk te bouwen?
- Waarom heten die bakstenen kloostermoppen?
- Hoe werden de kerkklokken eigenlijk gemaakt?
- Gingen de mensen echt een heel nieuw dorp bouwen?
- Wat is er allemaal in een kerk te zien?

Haal de vragen één voor één tevoorschijn en bespreek deze met de kinderen. Dit kan in een klassengesprek. U kunt ook één van de volgende coöperatieve werkvormen gebruiken.

Genummerde hoofden

Deze werkvorm is het geschikt voor een groep 3, die nog niet zo vaardig is in het lezen en schrijven. De klas wordt in groepjes verdeeld. Alle kinderen in het groepje krijgen een nummer. U stelt de vragen één voor één. Elke groepslid denkt voor zichzelf hierover na en tekent of schrijft het antwoord op. Daarna vertellen ze om de beurt hun antwoord aan de andere groepsleden. Ze overleggen wat het beste antwoord is. Ieder lid van de groep moet dit antwoord kunnen geven. Tenslotte noemt de leerkracht een nummer. In elk groepje heeft het kind met dat nummer de taak om aan de klas te vertellen wat hun groepsantwoord is. Samen met de klas bespreekt u de antwoorden en licht de antwoorden toe met behulp van onderstaande achtergrondinformatie. Per opdracht/vraag is de tijdsduur is 2 à 3 minuten. Voor de nabespreking rekent u 5 à 10 minuten. Dit zal per vraag wisselen.

Zoek iemand die

In een combinatiegroep 3/4 kunt u in tweetallen werken in verband met de benodigde lees- en schrijfvaardigheden.

U maakt van te voren een eenvoudig werkblad, waarop de vragen van Jasper staan met ruimte om een antwoord te schrijven. De kinderen krijgen het werkblad met de vragen. Ze zoeken iemand op en vragen of hij of zij het antwoord weet op één van de vragen. Het gegeven antwoord wordt bij de vraag genoteerd. Vervolgens wordt er iemand gezocht die een antwoord op een andere vraag weet. Als de antwoorden op elke vraag verzameld zijn gaat het kind op zijn plaats zitten. U stopt de opdracht naar eigen inzicht en bespreekt de gevonden antwoorden.

Tafelrondje

Voor deze werkvorm moeten de kinderen over voldoende lees- en schrijfvaardigheid beschikken. U maakt groepjes van 7 kinderen. Elk groepje krijgt de 7 vragen, elke vraag staat op een apart blad. Elk groepslid start met een blad met een vraag, ieder heeft dus een andere vraag voor zich. De vraag wordt gelezen en zo goed mogelijk schriftelijk beantwoord. U geeft na 2 minuten een teken. De zin wordt afgemaakt en vervolgens worden de vragen doorgegeven aan de buurman/vrouw. Deze probeert het antwoord uit te breiden/aan te vullen. Na 2 minuten worden de vragen weer doorgegeven, enzovoort. Tot slot bespreekt u de vragen klassikaal aan de hand van de gevonden antwoorden en de onderstaande achtergrondinformatie.

Korte achtergrondinformatie bij de vragen.**Kon je vroeger ook in een kerk wonen?**

Kerken zijn gebouwd om de mensen een plek te geven waar ze samen kunnen bidden en naar een verhaal uit de Bijbel kunnen luisteren. Sommige losse torens zijn misschien gebruikt om in te schuilen als er gevaar dreigde. In die torens werd op de eerste verdieping een haardplaats gebouwd en nissen waar kaarsen konden staan. Met een losse trap kon je naar boven en als het nodig was kon de trap worden weggehaald. Echt wonen in een kerk gebeurde niet. Wel woonden er mensen in kloosters. In kloosters voor mannen woonden de monniken en in kloosters voor vrouwen woonden de nonnen. De monniken en de nonnen hielden zich aan strenge regels. Een aantal keren per dag werd er gebeden, soms wel acht keer per dag. Voor het werken, eten, slapen, zingen, bidden waren vaste tijden. De monniken en nonnen bakten hun eigen brood, brouwden hun eigen bier, verbouwden hun eigen groente. Ze zorgden ook voor de aanleg van dijken, kanalen, grote akkers en verzorgden vaak zieken. Er stonden bijvoorbeeld kloosters in Midwolda, Finsterwolde, Heiligerlee, Nieuwolda. Misschien zijn er nog wel straatnamen in de buurt die herinneren aan de tijd van de kloosters.

Hoe kwamen de mensen eigenlijk aan stenen om een kerk te bouwen?

De eerste kerken werden gebouwd van hout. Ze leken helemaal niet op de kerken zoals wij ze nu kennen. Ze leken meer op een boerenschuur. De muren werden gemaakt van houten palen en klei of leem. Het dak was meestal van riet. Kerken van hout waren niet zo sterk, het hout kon gaan rotten en bij een brand ging vaak de hele kerk verloren. Het was veel handiger om een kerk van steen te bouwen. Daarvoor werden er stenen uit Duitsland gehaald, deze steensoort werd tufsteen genoemd. Dit kostte veel geld en veel tijd. Er waren geen vrachtauto's die de stenen konden halen, dat ging per schip en met paard en wagen. Daarom gingen de mensen klei bakken in speciale ovens, de klei veranderde in steen. En zo kon je aan baksteen komen en klei was overal wel te vinden.

Hoe lang doe je er eigenlijk over om een kerk te bouwen?

Best lastig om daar achter te komen. Ging het om een grote of een kleine kerk? Moest het materiaal van ver komen? Waren er genoeg mensen die mee konden werken aan de bouw? Misschien duurde het wel 10 jaar, misschien wel veel langer. De kerken die je nu ziet zijn meestal anders dan toen ze werden gebouwd. Er zijn stukken afgebroken en nieuwe stukken aangebouwd, torens werden hoger gemaakt en kregen een andere torenspits enz. De kerktoren van de Hervormde kerk in Winschoten had eerst een heel andere spits.

Waarom heten die bakstenen kloostermoppen?

Het is al heel erg lang geleden dat er werd ontdekt dat je klei kon bakken en er stenen van kon maken. Dat wisten de Romeinen 2000 jaar geleden al. In Nederland werd het echter niet meer gedaan. Pas toen er kerken en kloosters en kastelen werden gebouwd werd er weer begonnen met het bakken van klei. Klei was er immers genoeg. Vaak waren het de monniken die zorgden voor bakstenen, daarom werden de bakstenen kloostermoppen genoemd. Het heeft dus niets met een mop te maken. De kloostermoppen waren groter dan de bakstenen zoals ze nu gemaakt worden.

Hoe werden de kerkklokken eigenlijk gemaakt?

Het maken van een klok is best ingewikkeld en duurt lang. Je hebt er een gietvorm en een oven voor nodig. Het gieten van de klok gebeurde meestal naast de kerk. Later kwamen er speciale klokken-gieterijen, bijvoorbeeld in Midwolda en in Heiligerlee.

Gingen de mensen echt een heel nieuw dorp bouwen?

Ja, het werd te gevaarlijk om in het oude dorp te blijven. De dijken waren zwak. Dat kwam o.a. doordat ze niet goed werden onderhouden. Het kwam regelmatig voor dat bij veel regenwater of bij storm en vloed de rivierdijken en de zeedijken braken. Zo ontstonden er overstromingen. Er werd daarom een nieuw dorp gebouwd op een hoger gelegen plek. Daar hoorde natuurlijk ook een kerk bij.

Wat is er allemaal in een kerk te zien?

In veel kerken zie je dezelfde dingen, maar deze zien er lang niet altijd hetzelfde uit. Sommige kerken zijn al heel erg oud, sommige juist heel modern. Ook maakt het uit welk geloof de mensen, die naar de kerk gaan hebben. Tegenwoordig worden veel kerken niet meer als kerk gebruikt. Je kunt er dan een concert beluisteren, een voorstelling zien, kunstwerken bekijken of een kopje thee drinken. Tegenwoordig kun je in sommige kerken zelfs wonen.

Het bezoek aan de kerk**Op bezoek**

Om te ontdekken hoe een kerk er uit ziet, laat u Jasper voorstellen om een kerk te bezoeken. Bereid samen met de kinderen het bezoek voor. Kunnen we er zomaar naar toe? Gaan we bellen of een brief schrijven? Moeten we ook speciale kleren aan? Hoe gaan we er naar toe? Wat willen de kinderen te weten komen? Wat verwachten ze te zien?

Er is een [speciaal introductiefilmpje](#) op Youtube. Het filmpje is gemaakt door de SOGK en is bedoeld voor groep 1 en 2, maar ook in een groep 3 en eventueel groep 4 te gebruiken. Er wordt in verteld hoe je met je zintuigen een kerk kunt onderzoeken.

Ook is het mogelijk de [prezi van de SOGK](#) te laten zien als voorbereiding op het kerkbezoek.

Tijdens het bezoek

Tijdens het bezoek aan de kerk vullen de kinderen een [kijkwijzer](#) in. U kunt de kinderen in tweetallen laten werken en op verschillende plekken in de kerk laten beginnen. Op de kijkwijzer staan vooral afbeelding waarbij een kruisje gezet moet worden.

Het is handig om tijdens het bezoek foto's te maken van allerlei dingen die in de kerk te zien zijn. Kijk hiervoor vooral ook naar de details van bijvoorbeeld ornamenten, schilderijen, ramen.

Terug in de klas**Benodigheden:**

- Bijlage 4 Verwerkingsblad Het bezoek aan de kerk
- Knipblad en handleiding materiaal SOGK

Verwerkingsblad

Geef de kinderen een kopie van bijlage 4. Op dit blad schrijven en/of tekenen de kinderen wat ze tijdens het bezoek aan de kerk hoorden, roken, zagen, enz.

Daarna bespreekt u met de kinderen de kijkwijzer, het verwerkingsblad en wat ze allemaal gezien en geleerd hebben. Wat was het mooiste, leukste, meest spannende, engste, grappigste, saaiste?

De foto's die gemaakt zijn kunnen eveneens onderdeel zijn van het nagesprek.

Knipblad Stichting Oude Groninger Kerken

[In de klas krijgen de kinderen de knipbladen en het vel met de omlijning van een kerk \(plakblad\).](#)

U kunt de PDF uitprinten op A3 formaat, dubbelzijdig. Tip: klik bij de printinstellingen aan: "Spiegelen over korte zijde", je kunt hem dan dubbelvouwen. Uit de knipbladen knippen de kinderen de juiste voorwerpen en onderdelen van de kerk die zij hebben bezocht. Deze knipsels plakken zij op de juiste plaats op het blad met de kerk.

Een brief voor Jasper

De kinderen schrijven een brief aan Jasper, waarin ze vertellen wat ze geleerd en ontdekt hebben. U kunt hiervoor de klas in groepjes verdelen. Elk groepje beantwoordt één van de vragen van Jasper en maakt er tekeningen bij of zoekt er afbeeldingen bij. Ook andere vragen die beantwoord zijn worden in de brief (brieven) verwerkt.

Deze opdracht kunt u gebruiken als reflectie. De kinderen worden zich bewust van het feit dat ze iets geleerd hebben en meer te weten zijn gekomen over hun eigen omgeving.

De opdracht kan ook worden uitgebreid door de kinderen hun kennis te laten verwerken in een krant voor Jasper, een kleine presentatie of een videoboodschap.

Overige lessuggesties**Verteltafel/kijktafel/themahoek**

Op de verteltafel/kijktafel of in een themahoek kunt u boeken, voorwerpen, afbeeldingen, woorden, teksten en werkstukken laten verzamelen die te maken hebben met het onderwerp.

Vervolgens kunt u met de verzamelde voorwerpen allerlei activiteiten en opdrachten uitvoeren. U kunt denken aan:

- Over een voorwerp/afbeelding zoveel mogelijk laten vertellen
- Een voorwerp beschrijven en laten raden welk voorwerp bedoeld wordt
- Voorwerpen en afbeeldingen laten rubriceren en voorzien van teksten
- Een voorwerp van een andere kant bekijken en er een fantasieverhaal bij bedenken of een nieuwe gebruiksmogelijkheid bedenken
- Een aantal voorwerpen/afbeeldingen centraal stellen en hier een verhaal over schrijven/vertellen
- Een kimpel
- Bij één of meerdere voorwerpen/afbeeldingen een gedichtje maken
- De verschillen en overeenkomsten tussen twee voorwerpen/afbeeldingen beschrijven
- Een woordspin maken bij een voorwerp/afbeelding

Creatieve verwerking

Als je goed rond kijkt in een kerk dan zie je allerlei versieringen. Mooie voorbeelden zijn te vinden in de boeken:

- De Groninger Cultuurschat (kerken van 1000-1800) – Justin Kroesen en Regnerus Steensma
- Religieus Erfgoed (Oude kerken in de Ommelanden) – Harm Plas en Wim Plas

In de klas kunt u al deze decoratiemogelijkheden verwerken in één of meerdere handvaardigheidslessen.

De buitenkant

Door de bakstenen of kloostermoppen op verschillende manieren en in verschillende richtingen te metselen ontstaan er nieuwe vormen en patronen. Laat de kinderen experimenteren met vormen en patronen met behulp van mozaïek(plak)vormen, blokken, het omtrekken van vormen, het zelf ontwerpen van patronen, enzovoort.

Een glas in lood raam

Glas in lood ramen kunt u maken door een raamvorm in te vullen met tekeningen van wasco. Daarna worden de verschillende vlakken ingekleurd met ecoline en daarna wordt het hele werkstuk ingesmeerd met zonnebloemolie. De ecolinedelen laten dan licht door.

Een beeld

In veel kerken zijn ook beelden te vinden. Vooral in katholieke kerken zie je veel beelden. Een beeld kan worden gemaakt van verschillende materialen en met diverse technieken. Het gebruik van klei is een mogelijkheid. U kunt ook gips gieten in een ballon. Blaas de ballon niet op. Als de ballon vol zit met gips wordt deze afgesloten met een knoopje. Daarna wordt de ballon in een vorm gekneed en zo vastgehouden. Het duurt even, maar na een poosje wordt het gips warm en hard. Als de vorm niet meer verandert kan hij weggezet worden. Laat het gips goed uitharden en verwijder dan de ballon. Het fantasiebeeld kan nog worden geveerd, dit hoeft echter niet.

Een muurschildering

Een muurschildering in het klein kunt u maken door laagje gips van ongeveer 2 cm in een plastic bakje te laten lopen. Als het gips hard is wordt het plastic verwijderd. Op de tegel van gips die tevoorschijn komt laat u een schilderij maken.

Een kerk

Met behulp van kosteloos materiaal, zoals melkpakken en doosjes en steentjespapier, maken de kinderen een kerk. Dit kan ook een groepswerk zijn.

SchoolTV Beeldbank

Via SchoolTV Beeldbank zijn filmpjes te vinden over de klokken van de Martinitoren en het gieten van kerkklokken. Als trefwoord gebruikt u 'Martinitoren' en 'kerkklokken'.

Opa vertelt:

Deze keer begint opa niet met 'lang geleden', maar met:

Zeg Jasper: 'WIST JE DAT?'.....

- De eerste kerken meer dan 1000 jaar geleden gebouwd werden?
- Ze werden gebouwd van hout, klei en riet en leken meer op een huis of een boerderijtje.
- Ongeveer 800 jaar geleden de kerken van baksteen werden gebouwd?
- Elk dorp wilde een eigen kerk. Meestal waren het rijke families die ervoor zorgden dat er een kerk gebouwd werd. De meeste kerken waren erg groot en hadden de vorm van een kruis, daarom werden deze kerken 'kruiskerken' genoemd.
- Er van deze kerken weinig zijn overgebleven?
- Van sommige kerken zijn stukken afgebroken, waardoor ze kleiner werden. Veel van die grote oude kruiskerken zijn helemaal verdwenen.
- Sommige kerken verdwenen zijn, omdat de mensen het dorp verlieten en verderop een nieuw dorp bouwden, waar ze veiliger konden wonen?
- Ze hoefden minder bang te zijn voor overstromingen. De eerste bakstenen waarmee vroeger de kerken werden gebouwd kloostermoppen werden genoemd?
- Er in onze omgeving ook kloosters hebben gestaan, waar monniken en nonnen woonden?
- De meeste kerken op allerlei manieren versierd zijn?
- Deze versieringen worden ornamenten genoemd. Er zijn bijvoorbeeld schilderijen op de muren aangebracht, in de ramen zijn allerlei kleuren en afbeeldingen gemaakt, voorwerpen van hout zijn versierd door er figuren in te snijden, muren en randen zijn versierd door de bakstenen op allerlei verschillende manieren te metselen of door verschillende kleuren stenen te gebruiken.
- De toren van de kerk soms boven op het dak van de kerk staat en dit een dakruiter heet?
- In de andere gevallen staat de toren los van de kerk, zit hij aan de kerk vast of is er helemaal geen toren.
- De kerkklokken werden geluid als de kerkdienst begon, maar ook om de tijd aan te geven, wanneer de mensen konden stoppen met werken, wanneer het tijd was om te eten, als er gevaar dreigde, als er een feestelijke gebeurtenis was of juist een verdrietige gebeurtenis?

Bilage 2 de vragen van Jasper

Knip de vragen los en doe ze in een zelfgemaakt vragenbusje.

Kon je vroeger ook in een kerk wonen?

Hoe kwamen de mensen aan stenen om een kerk te bouwen?

Hoe lang doe je er eigenlijk over om een kerk te bouwen?

Waarom heetten die bakstenen kloostermoppen?

Hoe werden de kerkklokken eigenlijk gemaakt?

Gingen de mensen echt een heel nieuw dorp bouwen?

Wat is er allemaal in een kerk te zien?

Klaarzetten voor het digitale schoolbord

De foto van bijlage 3 staat klaar en laat u tijdens de les zien op het digitale schoolbord.

De toegangsdeur hervormde kerk Beerta. www.beeldbank groningen.nl zoekterm: NLGnGRA8181176

Denk nog even aan het bezoek aan de kerk. Je zag de kerk, je liep er naar toe, je ging naar binnen. Doe je ogen dicht en bedenk wat je zag, wat je hoorde, wat je dacht. Probeer het je te herinneren en schrijf of teken het hieronder.

Toen ik bij de kerk was...

... zag ik

... hoorde ik

... rook ik

... dacht ik

... wilde ik